

Αιτιολόγηση 2^{ης} Αναθεώρησης ΕΠ Ήπειρος 2014-2020

Σε συνέχεια του αριθμ 33612/ΕΥΣΣΑ587/23-3-18 και 55523/ΕΥΣΣΑ963/23-5-18 εγγράφων «Προετοιμασία της αναθεώρησης των ΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-2020» και «Οδηγίες για την Αναθεώρηση των Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2014-2020 για το έτος 2018» συντάχθηκε κείμενο με την πρόταση τροποποίησης του ΕΠ Ήπειρος 2014-2020, σύμφωνα με την οποία δεν προτείνεται η μεταφορά πόρων μεταξύ των Αξόνων και Θεματικών Στόχων του ΕΠ, προτείνεται η διαγραφή δύο Επενδυτικών Προτεραιοτήτων, τριών δράσεων και η προσθήκη μια νέας δράσης, η τροποποίηση στοιχείων του πλαισίου επίδοσης και κυρίως προσαρμογές δεικτών. Οι βασικές τροποποιήσεις που προτείνονται αποτυπώνονται και στο 1^ο παραδοτέο της 1ης Αξιολόγησης της Εφαρμογής του ΕΠ Ήπειρος 2014-2020, που υλοποιήθηκε από ανεξάρτητο αξιολογητή, υποβλήθηκε τον Οκτώβριο του 2017 και παρουσιάστηκε στην Επιτροπή Παρακολούθησης του ΕΠ κατά την συνεδρίαση της στις 10 Νοεμβρίου 2017.

Από τις προτεινόμενες τροποποιήσεις δεν προκύπτει διαφοροποίηση στην επίτευξη των προτεραιοτήτων της Ένωσης για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη.

Το πολιτικό – οικονομικό περιβάλλον και νέα δεδομένα που υπαγορεύουν αλλαγές στο ΕΠ

Από τον Μάιο του 2010, έχουν εφαρμοστεί στην ελληνική οικονομία τρία διαδοχικά προγράμματα οικονομικής προσαρμογής με στόχο την αντιμετώπιση των μακροοικονομικών ανισορροπιών, που αντικατοπτρίζονταν στα μεγάλα ελλείμματα, (τα «δίδυμα ελλείμματα», δημοσιονομικό και ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών) καθώς και τη συσσώρευση υπερβολικού χρέους.

Κατά τη διάρκεια της προσαρμογής, τόσο το έλλειμμα ισοζυγίου Γενικής Κυβέρνησης όσο και το έλλειμμα του ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών εισήλθαν σε βιώσιμη τροχιά διόρθωσης. Η σημαντική αυτή πρόοδος έρχεται να προστεθεί στις σημαντικές και εκτεταμένες μεταρρυθμίσεις που ενέκρινε η Ελλάδα στο πλαίσιο των δεσμεύσεων της βάσει του τρίτου προγράμματος στήριξης της σταθερότητας του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ΕΜΣ) και οδήγησε στην πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για έξοδο της Ελλάδας από τη Διαδικασία Υπερβάλλοντος Ελλείμματος (ΔΥΕ).

Το θετικό είναι πως οι παραπάνω εξελίξεις είναι διατηρήσιμες μέσα σε ένα μεσοπρόθεσμο διάστημα ανερχόμενων τάσεων στο διεθνές και ευρωπαϊκό οικονομικό σύστημα. Για την ενίσχυση όμως των μεσοπρόθεσμων προοπτικών θα πρέπει να εφαρμοστούν μακροοικονομικές και μικροοικονομικές πολιτικές με στόχο την στήριξη της ανάπτυξης, της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας και των επιχειρήσεων και των δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων. Σε αυτές τις πολιτικές περιλαμβάνονται σχέδια για την εξεύρεση νέων πηγών χρηματοδότησης (π.χ. καινοτόμα χρηματοδοτικά εργαλεία) και για την επιταχυσμένη κινητοποίηση των Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Εκτός όμως των θετικών εξελίξεων στα μακρομεγέθη και εκτός της γενικής αύξησης των δυνατοτήτων της εγχώριας οικονομίας δημιουργούνται και νέες αναπτυξιακές προκλήσεις καθώς η οικονομία παρότι σταθεροποιήθηκε τα τελευταία χρόνια αντιμετωπίζει πρωτοεμφανιζόμενες προκλήσεις και χαρακτηρίζεται από ελλιπή χρηματοδότηση. Συγκεκριμένα:

Α. Συνιστά νέα πρόκληση η διατήρηση της βιωσιμότητας του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Σε σχέση με την περίοδο έγκρισης του ΕΣΠΑ 2014 – 2020, όπου διαπιστωνόταν το πρόβλημα των «δίδυμων» ελλειμμάτων που οδηγούσε σε επείγουσες πολιτικές μεταρρυθμίσεων στις αγορές προϊόντος και εργασίας αλλά και σε σειρά μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής, σήμερα τα πράγματα έχουν εξελιχθεί θετικά. Το «δίδυμο» έλλειμμα είναι σε βιώσιμη τροχιά. Η εξέλιξη αυτή

σημαίνει ότι θα πρέπει να υπάρξουν επιπρόσθετες μέριμνες για ισορροπημένες αναπτυξιακές και δημοσιονομικές πολιτικές, για τη διατήρηση αυτής της σταθεροποιημένης πορείας στη βάση όμως ενός νέου παραγωγικού μοντέλου. Είναι απαραίτητο η όποια αναπτυξιακή δυναμική εμφανιστεί το επόμενο μεσομακροπρόθεσμο διάστημα, να μην επιδινώσει, εκ νέου, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών οδηγώντας σε ανεξέλεγκτες εισαγωγές. Αυτός ο κίνδυνος μπορεί να αντιμετωπιστεί μόνο με μια συνδυασμένη πολιτική ανάπτυξης της ανταγωνιστικότητας, ενίσχυσης των αλυσίδων αξίας του παραγωγικού συστήματος και πολιτικών «έξυπνης εξειδίκευσης».

Β. Στο χώρο των επιχειρήσεων διαπιστώνεται ότι, τόσο η εσωτερική χρηματοδότηση όσο και η εξωτερική έχει περιοριστεί σημαντικά. Η εταιρική αποταμίευση (εσωτερική χρηματοδότηση) κρατείται ως κεφαλαιακό απόθεμα λόγω της έντονης αβεβαιότητας ως προς τις οικονομικές εξελίξεις. Η εξωτερική χρηματοδότηση (δανειακά κεφάλαια), λόγω και του προβλήματος των “κόκκινων δανείων” που έχει περιορίσει δραματικά τον τραπεζικό δανεισμό, έχει συρρικνωθεί σημαντικά. Οι τάσεις αυτές αναδεικνύουν, παράλληλα με την αντιμετώπιση των «κόκκινων δανείων» και των γενικότερων συνθηκών πιστωτικής επέκτασης, ως ανάγκη την μεγαλύτερη χρήση των εξωτραπεζικών χρηματοδοτήσεων όπως επίσης και των δανειακών και μη – δανειακών χρηματοδοτήσεων (νέα χρηματοδοτικά εργαλεία, κεφάλαια επιχειρηματικών συμμετοχών, equities κλπ).

Η μεταβολή των οικονομικών συνθηκών που επηρεάζουν τη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων έχει σοβαρές επιπτώσεις σε δράσεις επιχειρηματικότητας που υλοποιούνται στο πλαίσιο πολλών Θεματικών Στόχων. Με βάση την ενεργοποίηση των Προγραμμάτων έως σήμερα, οι κύριοι Θεματικοί Στόχοι που επηρεάζονται είναι οι ΘΣ 1, 2, 3 και 8. Αναλυτικότερα τα κύρια σημεία που επηρεάζουν τη χρηματοδότηση της επιχειρηματικότητας και δημιουργούν νέες ανάγκες για συγκεκριμένες παρεμβάσεις στη βάση των ανωτέρω προκλήσεων είναι :

1. Η ενίσχυση της χρηματοδότησης των επιχειρήσεων τόσο με δανειακά κεφάλαια όσο και με επιχειρηματικές συμμετοχές ή άλλα χρηματοπιστωτικά προϊόντα με παράλληλη αύξηση της αποτελεσματικότητας των διαρθρωτικών πόρων. Ο διπλός αυτός στόχος σημαίνει ότι η ενίσχυση των δυνατοτήτων πρόσβασης των επιχειρήσεων σε χρηματοδοτικά κεφάλαια, μέσω δράσεων με ανακυκλούμενα κεφάλαια θα πρέπει να είναι ταυτόχρονα και τύπος χρηματοδότησης με υψηλό δείκτη μόχλευσης των πόρων των σχετικών θεματικών στόχων των επιχειρησιακών προγραμμάτων.

2. Ενίσχυση της καινοτόμας επιχειρηματικότητας και των αλυσίδων αξίας όπως και της συμμετοχής των επιχειρήσεων σε τέτοιες αλυσίδες αξίας μέσω της ενίσχυσης συγκεκριμένων επενδυτικών προτεραιοτήτων των αξόνων των προγραμμάτων που ενισχύουν τη μετάβαση στο νέο παραγωγικό πρότυπο.

Γ. Το 2015 διαπιστώθηκε η ανάγκη διεύρυνσης του δημοσιονομικού χώρου (fiscal space) τόσο σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και σε επίπεδο χώρας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με έκθεση της διαπιστώνει την ανάγκη οι χώρες με περισσότερες δημοσιονομικές δυνατότητες να χρηματοδοτήσουν τη ζήτηση και τις επενδύσεις. Ανάλογες ανάγκες διαπιστώνει και το ΕΠΜ του 2016 επισημαίνοντας μάλιστα πως η χρηματοδότηση της οικονομίας έχει περιοριστεί τόσο από τη δημοσιονομική πλευρά (δημοσιονομική πολιτική) όσο και από την τραπεζική – πιστωτική πλευρά (νομισματική πολιτική). Ο νέος δημοσιονομικός χώρος σε σχέση με τις παρεμβάσεις του ΕΣΠΑ μπορεί να δημιουργηθεί α) με σοβαρές εξοικονομήσεις δαπανών (πχ. ενεργειακές δαπάνες δημοσίου, βιωσιμότητα συστήματος περίθαλψης) και σημαντικές βελτιώσεις της δημόσιας διοίκησης, β) με εξεύρεση νέων πηγών χρηματοδότησης (συμμετοχή σε επενδυτικά σχήματα ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών και αναπτυξιακών μηχανισμών) με την κινητοποίηση των Ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την καλύτερη εκμετάλλευση όλων των δυνατοτήτων μόχλευσης των υπάρχοντων δημόσιων πόρων και των πόρων των ΕΔΕΤ, και γ) με την ολοκλήρωση εκκρεμοτήτων από

προηγούμενες προγραμματικές περιόδους (π.χ phasing έργα) για να δημιουργηθεί δημοσιονομικός και χρηματοδοτικός χώρος για νέες επενδύσεις.

Πέραν των ανωτέρω προέκυψαν και νέα δεδομένα και αλλαγές στις στρατηγικές που συνδέονται τόσο με προτεραιότητες που προέκυψαν κατά την εφαρμογή των ΕΠ, όσο και με την εκπλήρωση των αιρεσιμοτήτων και των αυτοδεσμεύσεων. Ειδικότερα :

- Ολοκληρώθηκε και εγκρίθηκε από το Περιφερειακό Συμβούλιο στις 20/3/2015 η Περιφερειακή Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3), ενώ μετά την ολοκλήρωση του πρώτου κύκλου επιχειρηματικής ανακάλυψης τον Δεκέμβριο του 2015 αναμορφώθηκε το σχέδιο δράσης αυτής τον Μάιο του 2016. Επίσης ολοκληρώθηκε και η Εθνική Στρατηγική RIS ικανοποιώντας τις απαιτήσεις της αιρεσιμότητας 1.1, όπως προκύπτει από τις επιστολές ΕΕ Ref.Ares(2015) 5869907/15-12-2015, Ref.Ares(2015) 4489384/20-10-2015 (Εθνική RIS) και Ref.Ares(2015) 3216159/31-7-2015 (Περιφερειακή RIS). Οι οριστικοποιημένες στρατηγικές RIS3 που συνδέονται με τους δύο βασικούς πυλώνες της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης, την επιχειρηματική ανακάλυψη και το Πολυετές Χρηματοδοτικό Πλαίσιο για τις Ερευνητικές Υποδομές και αφορούν τους Θεματικούς Στόχους 1 και εν μέρει του 2, 3 και 8.
- Ολοκληρώθηκε το στρατηγικό πλαίσιο πολιτικής για την ψηφιακή ανάπτυξη με την κατάρτιση του πλαισίου της Εθνικής Ψηφιακής Στρατηγικής και του Εθνικού Σχεδίου Ευρυζωνικής Πρόσβασης Επόμενης Γενιάς 2014-2020 ικανοποιώντας τις απαιτήσεις της αιρεσιμότητας 2.1, όπως προκύπτει από την επιστολή ΕΕ Ref.Ares(2017)1566327/23-3-2017.
- Ολοκληρώθηκε η επικαιροποίηση του Κανονισμού Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίων (KENAK) ο οποίος οριστικοποιήθηκε με την ΚΥΑ με Α.Π. ΔΕΠΕΑ/οικ.178581/30-06-2017 (ΦΕΚ 2367/τΒ/12-07-2017) και εξειδικεύτηκε περαιτέρω με τις τεχνικές οδηγίες ΤΕΕ για την Ενεργειακή Απόδοση Κτιρίων (ΥΑ ΔΕΠΕΑ/οικ. 182365/17-11-2017, ΦΕΚ 4003/τΒ/17-11-2017 και ΦΕΚ 4108/τΒ/23-11-2017).
- Ολοκληρώθηκε η Εθνική Στρατηγική για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή (Απρίλιος 2016) που συμβάλει στην βέλτιστη εφαρμογή των κατευθύνσεων πολιτικής.
- Ολοκληρώθηκε το 2017 η χαρτογράφηση των υποδομών και αναγκών για την 1βάθμια, 2βάθμια, 3βάθμια εκπαίδευση και για την αρχική επαγγελματική κατάρτιση και εκπαίδευση ενηλίκων.
- Ολοκληρώθηκαν και εγκρίθηκαν από το Περιφερειακό Συμβούλιο στις 20/3/2015 η Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και η Περιφερειακή Στρατηγική για τους Ρομά. Ενώ εκπονήθηκε το 2015 η μελέτη για τη Διάγνωση των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας της Περιφέρειας Ηπείρου.
- Εκδόθηκε ο Ν4412/2016 (ΦΕΚ Α'147) για την ανάθεση και εκτέλεση δημοσίων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών (ενσωμάτωση των Οδηγιών 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ) και του ν. 4413/2016 (ΦΕΚ Α'148) για την ανάθεση και εκτέλεση συμβάσεων παραχώρησης (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ).

Περιγραφή των προτεινόμενων τροποποιήσεων

Οι συνθήκες ρευστότητας της ελληνικής οικονομίας και ειδικότερα των ελληνικών επιχειρήσεων, είναι εξαιρετικά δυσμενείς καθ' όλη τη διάρκεια των τελευταίων ετών. Μια μικρή ανάκαμψη έχει παρουσιαστεί κατά την τελευταία διετία που αναμένεται να ισχυροποιηθεί τα επόμενα χρόνια, εφόσον βελτιωθούν οι γενικότερες χρηματοπιστωτικές συνθήκες. Οι χρηματοδοτήσεις, μέσω τραπεζικών ιδρυμάτων, των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων βρίσκονταν στα 126 δις περίπου

στις αρχές του 2009 ενώ στις αρχές του 2018 βρίσκονται στα 81 δις (Στοιχεία ΤτΕ). Τα επιτόκια δανεισμού που αντιμετωπίζουν οι μεσαίες και μεγάλες ελληνικές επιχειρήσεις είναι περίπου τρεις φορές πάνω από το μέσο ευρωπαϊκό όρο, ενώ για τις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις το κόστος χρήματος αυξάνεται σε σχέση με τις μεγάλες αλλά αυξάνονται και οι δυσκολίες πρόσβασης στη χρηματοδότηση. Για τον λόγο αυτό το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα θα συνεισφέρει με 7,3 εκ€ στο Ταμείο Επιχειρηματικότητας II για κάλυψη των αναγκών των επιχειρήσεων σε δάνεια.

Κατά την σύνταξη του Επιχειρησιακού Προγράμματος το 2014 δεν είχε ολοκληρωθεί η εκπόνηση της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης κατά συνέπεια οι δράσεις που περιγράφονταν στο κείμενο του ΕΠ δεν είχαν προσδιοριστεί πλήρως. Η Στρατηγική ολοκληρώθηκε το 2015 και επικαιροποιήθηκε το 2016, σε συνεργασία με το Περιφερειακό Συμβούλιο Έρευνας & Καινοτομίας, μετά την ολοκλήρωση του πρώτου κύκλου της επιχειρηματικής ανακάλυψης και την κατάθεση απόψεων των Φορέων του Δημοσίου, των Ερευνητικών Οργανισμών και του Ιδιωτικού τομέα ως εκ τούτου διαφοροποιείται μερικώς οι δράσεις του Άξονα προτεραιότητας 1.

Η καθυστέρηση στην έκδοση των προδιαγραφών για την εκπόνηση των πολεοδομικών / χωροταξικών μελετών και το γεγονός ότι οι σχετικές διαδικασίες έναρξης, εκπόνησης και ολοκλήρωσης αυτών είναι αρκετά χρονοβόρες, οδήγησε στην διαγραφή της δράσης π/υ 1,5 εκ€. Οι διατιθέμενοι πόροι θα διατεθούν για την ολοκλήρωση υποδομών διαχείρισης λυμάτων που αφορούν οικισμούς Γ' προτεραιότητας και εμπίπτουν στην Οδηγία 91/271, δράση που παρουσιάζει αυξημένες ανάγκες χρηματοδότησης.

Η εκπόνηση των Στρατηγικών Ολοκληρωμένων Χωρικών Παρεμβάσεων ("Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Ιωαννιτών" και "Πολιτιστική Διαδρομή στα Αρχαία Θέατρα της Ηπείρου"), σύμφωνα με τις οποίες αναδείχτηκε η αυξημένη ανάγκη για υλοποίηση δράσεων υποδομών μεταφορών, η οριστικοποίηση των μελετών και ο προσδιορισμός του κόστους των προτεινόμενων παρεμβάσεων στο Στρατηγικό Πλαίσιο Επενδύσεων Μεταφορών, σε συνδυασμό με την καθυστέρηση ενεργοποίησης της δράσης εγκατάστασης ευφών συστημάτων μέτρησης ενέργειας, οδηγεί στην μη υλοποίηση τόσο της προαναφερόμενης δράσης, όσο και της αναβάθμισης υφιστάμενου οδικού δικτύου ΔΕΔ-Μ. Η λογική της παρέμβασης του Άξονα 3, με δεδομένο ότι στοχεύει στην ενίσχυση της αποδοτικότητας των Ταμείων και στην έμφαση στα αποτελέσματα, επαναπροσδιορίζεται, καθώς, τόσο το γεγονός ότι τα διατιθέμενα κονδύλια του Άξονα, όσο και η έλλειψη ωριμότητας δεν δύναται, να καλύψουν τις αναπτυξιακές ανάγκες της Περιφέρειας τη δεδομένη χρονική στιγμή και τα αναμενόμενα αποτελέσματα δεν μπορούν να επιτευχθούν κυρίως στον τομέα της ενέργειας. Παρόλα αυτά, θα ενισχυθεί τόσο η βελτίωση της ενδοπεριφερειακής κινητικότητας, όσο και η ενίσχυση της οδικής ασφάλειας και μείωση των ατυχημάτων.

Αποτύπωση των αναμενόμενων επιπτώσεων των τροποποιήσεων στους ειδικούς στόχους και στους δείκτες του των Άξονων Προτεραιότητας

Οι τροποποιήσεις που προτείνονται δεν επηρεάζουν τους Ειδικούς Στόχους του Προγράμματος, παρά μόνο στις δράσεις που προτείνονται για διαγραφή, ενώ προτείνονται αλλαγές σε δείκτες εκροής και αποτελέσματος σχεδόν σε όλες τις Επενδυτικές Προτεραιότητες. Ειδικότερα:

Άξονας 1 «Ενίσχυση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας με ανάπτυξη της καινοτομίας και των ΤΠΕ»

Επενδυτική Προτεραιότητα	Αρχικός Προϋπολογισμός	Τροποποίηση	Προτεινόμενος Προϋπολογισμός
1a	1.000.000		1.000.000

1b	9.000.000		9.000.000
2b	4.000.000		4.000.000
2c	2.538.948		2.538.948
3a	8.725.019		8.725.019
3b	8.000.000	-4.300.000	3.700.000
3c	8.000.000	+4.300.000	12.300.000
Σύνολο	43.763.976	0	43.763.976

Επενδυτική Προτεραιότητα 1a «Ενίσχυση των υποδομών έρευνας και καινοτομίας (Ε&Κ) και των ικανοτήτων ανάπτυξης αριστείας στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας και της προαγωγής των κέντρων ικανότητας, ιδίως των κέντρων ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος»:

- Προστίθεται στο λεκτικό των ενδεικτικών δράσεων, η δυνατότητα χρηματοδότησης νέων ερευνητικών υποδομών στους τομείς αγροδιατροφής, δημιουργικής βιομηχανίας, ΤΠΕ, υγείας και βιοτεχνολογίας, ανάγκη που προέκυψε από την ολοκλήρωση της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης και είναι σύμφωνη με την λογική της παρέμβασης του ΕΠ.
- Αντικαθίσταται ο δείκτης T1601 «Αριθμός φορέων που ενισχύονται», από τον SO033 «Ερευνητικές υποδομές που ενισχύονται», με σκοπό την ομογενοποίηση και βελτίωσή του στο πλαίσιο του Ενιαίου Συστήματος Παρακολούθησης Δεικτών. Επαναπροσδιορίζεται η τιμή βάσης και στόχου του δείκτη, λόγω της διαφοροποίησης της δράσης, από ενίσχυση υφιστάμενων υποδομών στην δημιουργία νέων.
- Διαγραφή του δείκτη CO25 «Αριθμός ερευνητών που εργάζονται σε βελτιωμένες εγκαταστάσεις ερευνητικών υποδομών» καθώς δεν θα ενισχυθούν άμεσα ερευνητές αλλά μόνο ερευνητικές υποδομές.

Επενδυτική Προτεραιότητα 1b «Προαγωγή επιχειρηματικών επενδύσεων στην Ε&Κ, ανάπτυξης δεσμών & συνεργειών μεταξύ επιχειρήσεων, κέντρων έρευνας & ανάπτυξης & του τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης, ιδίως μέσω της προαγωγής επενδύσεων για την ανάπτυξη προϊόντων & υπηρεσιών»

- Διαγραφή του επιδιωκόμενου αποτελέσματος «Η ανάπτυξη συστάδων clusters, με τη συμμετοχή επιχειρήσεων και ερευνητικών και εκπαιδευτικών οργανισμών», καθώς αφενός σύμφωνα με την Περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης η δημιουργία cluster δεν αποτελεί βασική προτεραιότητα και αφετέρου αναδείχτηκε, από την εφαρμογή της ΕπΠρ, η μεγάλη ανάγκη για «ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών, μέσω της συνεργασίας των ερευνητικών φορέων με τις επιχειρήσεις» που αποτελεί το κύριο επιδιωκόμενο αποτέλεσμα της ΕπΠρ.
- Διαγραφή του δείκτη εκρών T1602 «Clusters επιχειρήσεων - ερευνητικών φορέων στην Περιφέρεια» διότι ο δείκτης δεν είναι κατάλληλος για την αποτύπωση των ενεργειών της δράσης, καθώς, βασική κατεύθυνση είναι το σύνολο του διαθέσιμου Π/Υ (9 εκ. €) να διατεθεί στη δράση για την ενίσχυση επιχειρήσεων, με σκοπό την υλοποίηση ερευνητικών έργων στους τομείς της αγροδιατροφής, δημιουργικής βιομηχανίας, ΤΠΕ, υγείας και βιοτεχνολογίας. Οι προτεινόμενες αλλαγές προέκυψαν από την ολοκλήρωση της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.
- Επαναπροσδιορίζεται η τιμή στόχου του δείκτη CO26 «Αριθμός επιχειρήσεων που συνεργάζονται με ερευνητικά ινστιτούτα», λόγω τροποποίησης του μοναδιαίου κόστους,

όπως προέκυψε μετά την ενεργοποίηση της δράσης. Οι προτεινόμενες αλλαγές προέκυψαν από την ολοκλήρωση της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.

- Επαναπροσδιορίζονται οι τιμές βάσης και στόχου του δείκτη αποτελέσματος T1605 «Δαπάνη Ε&Α των επιχειρήσεων», στηριζόμενοι σε πρόσφατα στατιστικά στοιχεία, καθώς κατά την σύνταξη του ΕΠ λήφθηκαν υπόψη δεδομένα του 2011. Επισημαίνεται ότι η τιμή υλοποίησης για το έτος 2013 (3,4 εκ. €) ήδη υπερκαλύπτει την τιμή στόχου που έχει τεθεί για το έτος 2023 (1,44 εκ. €).

Επενδυτική Προτεραιότητα 2b «Ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ, ηλεκτρονικό εμπόριο και αύξηση της ζήτησης για ΤΠΕ»:

- Τροποποιείται η δράση 2.2.1.2 «Ενίσχυση της ζήτησης υπηρεσιών ΤΠΕ από τις τοπικές ΜΜΕ», καθώς δεν θα υλοποιηθεί με δικαιολογητικό δαπάνης (voucher) και θα αφορά στην ενίσχυση ΜΜΕ για την ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου, ηλεκτρονικών κρατήσεων και πληρωμών κ.α. Οι προτεινόμενες αλλαγές προέκυψαν από την ολοκλήρωση της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.
- Επαναπροσδιορίζεται η τιμή στόχου των δεικτών εκροών CO02 «Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις» και CO01 «Αριθμός επιχειρήσεων που ενισχύονται», λόγω τροποποίησης του μέσου μοναδιαίου κόστους της δράσης 2.2.1.2 «Ενίσχυση της ζήτησης υπηρεσιών ΤΠΕ από τις τοπικές ΜΜΕ». Επίσης επαναπροσδιορίζεται η τιμή στόχου του δείκτη CO08 «Αύξηση της απασχόλησης σε επιχειρήσεις που ενισχύονται», καθώς ο δείκτης δεν μπορεί να συσχετίζεται πλέον με τη δράση 2.2.1.2 «Ενίσχυση της ζήτησης υπηρεσιών ΤΠΕ από τις τοπικές ΜΜΕ», η οποία, σύμφωνα με το νέο σχεδιασμό, δεν αποσκοπεί στην ενίσχυση της απασχόλησης αλλά της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων.

Επενδυτική Προτεραιότητα 2c «Αποδοτική διαχείριση υποδομών, δεδομένων και υπηρεσιών των ΟΤΑ»

- Προστίθενται στις ενδεικτικές δράσεις α) «Ψηφιακές Υπηρεσίες στα Μνημεία», σύμφωνα με την εγκεκριμένη Στρατηγική για την Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση «Πολιτιστική Διαδρομή στα Αρχαία Θέατρα της Ηπείρου» και β) «Ανάπτυξη Έξυπνης Πλατφόρμας Τοπικής Αυτοδιοίκησης (smart cities)», σύμφωνα με την εγκεκριμένη Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης του Δήμου Ιωαννιτών με τίτλο «Στρατηγικό Σχέδιο για τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη του Δήμου Ιωαννιτών».
- Αντικαθίσταται ο δείκτης T1603 «Εφαρμογές για τη διαχείριση δικτύων και υποδομών», από τον SO007 «Ψηφιακές υπηρεσίες που δημιουργούνται/αναβαθμίζονται», με σκοπό την ομογενοποίηση και βελτίωσή του στο πλαίσιο του Ενιαίου Συστήματος Παρακολούθησης Δεικτών.
- Αντικαθίσταται ο δείκτης αποτελέσματος T1607 «ΟΤΑ με δυνατότητα απομακρυσμένης διαχείρισης και ελέγχου υποδομών και δικτύων», που είναι περιοριστικός, καθώς αφορά μόνο ΟΤΑ και δεν συσχετίζεται με το σύνολο των παρεμβάσεων που προβλέπεται να υλοποιηθούν με πηγή στοιχείων την ΕΥΔ, με τον δείκτη 07904 «Πολίτες που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για πρόσβαση σε δημόσιες υπηρεσίες», ο οποίος αναφέρεται στο σύνολο Δημόσιων Φορέων που θα παρέχουν πρόσβαση (υπηρεσίες e-government). Η πηγή των στοιχείων είναι τα ετήσια στοιχεία της Eurostat.

Επενδυτική Προτεραιότητα 3a «Πρωώθηση της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής εκμετάλλευσης νέων ιδεών και τη στήριξη της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων , μεταξύ άλλων μέσω φυτώριων επιχειρήσεων»

- Επαναπροσδιορίζονται οι τύποι δράσεων σύμφωνα με την Στρατηγικής Έξυπνης εξειδίκευσης σε «Υποστήριξη υφιστάμενων ΜΜΕ για την ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων

και υπηρεσιών», «Υποστηρικτικοί μηχανισμοί για την προώθηση της καινοτομίας στην τοπική επιχειρηματικότητα», «Ενίσχυση ίδρυσης ΜΜΕ (start ups) με προσανατολισμό στην ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών»

- Επαναπροσδιορίζεται η τιμή βάσης και η τιμή στόχου του δείκτη αποτελέσματος T1608 «Ποσοστό επιχειρήσεων που ανέπτυξαν καινοτόμα προϊόντα και διαδικασίες». Οι τιμές που είχαν τεθεί σε επίπεδο χώρας αντικαθίστανται με αντίστοιχες τιμές σε επίπεδο περιφέρειας που προκύπτουν από έρευνα του ΕΚΤ με θέμα «Καινοτομία στις ελληνικές επιχειρήσεις 2010-2012».

Επενδυτική Προτεραιότητα 3b «Ανάπτυξη και υλοποίηση νέων επιχειρηματικών μοντέλων για ΜΜΕ, ιδίως όσον αφορά τη διεθνοποίηση»

- Επαναπροσδιορίζονται οι τύποι δράσεων σύμφωνα με την Στρατηγικής Έξυπνης εξειδίκευσης σε «Υποστήριξη οργανωτικής καινοτομίας και εξωστρέφειας στις ΜΜΕ», «Ενίσχυση δημιουργίας και λειτουργίας κλαδικών και διακλαδικών cluster ΜΜΕ», μείωση του διαθεσίμου προϋπολογισμού της Επενδυτικής Προτεραιότητας από 8.000.000€ σε 3.700.000€. Το υπολειπόμενο ποσό των 4.300.000€ θα διατεθεί στο Ταμείο Επιχειρηματικότητας II (ΤΕΠΙΧ II).
- Επαναπροσδιορίζεται η τιμή στόχου των δεικτών εκροών CO02 «Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις», CO01 «Αριθμός επιχειρήσεων που ενισχύονται» και CO08 «Αύξηση της απασχόλησης σε επιχειρήσεις που ενισχύονται», λόγω μείωσης του διαθεσίμου προϋπολογισμού της Επενδυτικής Προτεραιότητας από 8.000.000€ σε 3.700.000€.
- Επαναπροσδιορίζεται η τιμή βάσης και η τιμή στόχου του δείκτη αποτελέσματος T1609 «Εξαγωγές Περιφέρειας Ηπείρου», καθώς τα στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν κατά τον αρχικό προσδιορισμό των τιμών προέρχονταν από το Παρατηρητήριο Εγνατίας Οδού και δεν είναι πλέον διαθέσιμα, τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ αναφέρονται στο σύνολο της χώρας και ως εκ τούτου λαμβάνονται πλέον υπόψη τα στοιχεία του Συνδέσμου Εξαγωγέων Βορείου Ελλάδας, τα οποία διατίθενται στη μελέτη «Χαρτογράφηση της εξαγωγικής δραστηριότητας της Ελλάδας ανά περιφέρεια και νομό».

Επενδυτική Προτεραιότητα 3c «Βελτίωση του τεχνολογικού επιπέδου των ΜΜΕ της Περιφέρειας».

- Προστίθεται η δράση 3.3.1.2 «Σύσταση Ταμείου Επιχειρηματικότητας II» με διαθέσιμο προϋπολογισμό 7.300.000,00€ για κάλυψη των αναγκών των επιχειρήσεων σε δάνεια (4.300.000€ από ΕπΠρ 3b και 3.000.000€ από ΕπΠρ 3c). Δεν προκύπτει ανάγκη για τροποποίηση της λογικής παρέμβασης, καθώς η έλλειψη ρευστότητας και πρόσβασης σε κεφάλαια αποτελεί μία από τις αναπτυξιακές ανάγκες του Άξονα και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των υφιστάμενων ΜΜΕ αποτελεί βασικό αναμενόμενο αποτέλεσμα. Ενώ, η ανάγκη λειτουργίας του Ταμείου Χαρτοφυλακίου, το οποίο θα συνεισφέρει πόρους σε χρηματοδοτικά μέσα προκειμένου να παρέχονται στις επιχειρήσεις δανειακά και εγγυοδοτικά προϊόντα επιμερισμένου ρίσκου, προκύπτει και από την «Εκ των προτέρων αξιολόγηση (ex-ante assessment) της δημιουργίας ενός ή περισσότερων μέσων χρηματοοικονομικής τεχνικής»
- Προστίθεται ο δείκτης εκροών CO03 «Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν οικονομική στήριξη πλην των επιχορηγήσεων» και επαναπροσδιορίζεται η τιμή στόχου του δείκτη εκροών CO01 «Αριθμός επιχειρήσεων που ενισχύονται» λόγω προσθήκης της δράσης 3.3.1.2.
- Επαναπροσδιορίζεται η τιμή στόχου των δεικτών εκροών CO02 «Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις» , CO01 «Αριθμός επιχειρήσεων που ενισχύονται» και CO08

«Αύξηση της απασχόλησης σε επιχειρήσεις που ενισχύονται» λόγω μείωσης του διαθέσιμου προϋπολογισμού της δράσης από 8.000.000€ σε 5.000.000€.

- Επαναπροσδιορίζονται οι τιμές βάσης και στόχου του δείκτη αποτελέσματος T1610 «Επενδύσεις παγίου κεφαλαίου επιχειρήσεων στην Περιφέρεια Ηπείρου» στηριζόμενοι σε πρόσφατα στατιστικά στοιχεία καθώς κατά την σύνταξη του Ε.Π. τα δεδομένα του 2010.

Άξονας 2 «Προστασία του περιβάλλοντος και αειφόρος ανάπτυξη»

Επενδυτική Προτεραιότητα	Αρχικός Προϋπολογισμός	Τροποποίηση	Προτεινόμενος Προϋπολογισμός
4c	12.000.000		12.000.000
4e	13.246.289		13.246.289
5b	17.896.094		17.896.094
6b	59.050.000	+1.500.000	60.550.000
6c	15.000.000		15.000.000
6d	1.500.000		1.500.000
6e	13.529.169	-1.500.000	12.029.169
Σύνολο	132.221.552	0	132.221.552

Επενδυτική Προτεραιότητα 4c «Βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας του κτιριακού αποθέματος της Περιφέρειας»

- Επαναπροσδιορίζονται οι τιμές στόχου των δεικτών εκροής CO31 «Αριθμός νοικοκυριών με καλύτερη κατηγορία ενεργειακής κατανάλωσης», CO32 «Μείωση της ετήσιας κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας των δημόσιων κτιρίων» και CO34 «Εκτιμώμενη ετήσια μείωση των εκπομπών των αερίων θερμοκηπίου κατανάλωσης». Η απόφαση για αλλαγή της μεθοδολογίας υπολογισμού των δεικτών προήλθε από την αναγκαιότητα ομογενοποίησης όλων των διαφορετικών προσεγγίσεων που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό τόσο της εξοικονόμησης ενέργειας όσο και της παραγωγής ΑΠΕ σε εθνικό επίπεδο και για όλα τα Ε.Π. Μέσω της χρήσης κοινών παραδοχών και κοινών πηγών δεδομένων για το σύνολο των μέτρων πολιτικής αλλά και της επικαιροποίησης σημαντικών παραμέτρων όπως ενδεικτικά είναι οι συντελεστές μετατροπής πρωτογενούς κατανάλωσης ενέργειας σε τελική και εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, αυξάνεται το επίπεδο ακρίβειας και αξιοπιστίας των εκτιμήσεων και παρέχεται η δυνατότητα αποτελεσματικής παρακολούθησης των αποτελεσμάτων των συγκεκριμένων μέτρων πολιτικής.

Επενδυτική Προτεραιότητα 5b «Προαγωγή επενδύσεων για την αντιμετώπιση ειδικών κινδύνων, εξασφαλίζοντας την ανθεκτικότητα σε καταστροφές και αναπτύσσοντας συστήματα διαχείρισης καταστροφών»

- Τροποποιούνται οι ενδεικτικές δράσεις με τη διαγραφή των α) «Εκπόνηση ολοκληρωμένου περιφερειακού σχεδιασμού για την πρόληψη και διαχείριση των αναμενομένων επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής», καθώς η δράση συνάδει με την ΕπΠρ 5a και όχι την 5b και β) «Ευαισθητοποίηση πληθυσμού για την εφαρμογή των δράσεων του περιφερειακού σχεδιασμού περί πρόληψης και αντιμετώπισης των κινδύνων από την κλιματική αλλαγή», ενέργειες που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο του περιφερειακού σχεδιασμού και την προσθήκη της «Έργα κατασκευής, αντικατάστασης, βελτίωσης και επέκτασης δικτύων αποχέτευσης όμβριων υδάτων» ώστε να αποτελεί διακριτή ενέργεια από τα αντιπλημμυρικά έργα.

- Τροποποιούνται οι κατευθυντήριες αρχές για την επιλογή των πράξεων, ώστε να είναι δυνατή η υλοποίηση έργων σε περιοχές εκτός καθορισμένων ζωνών δυνητικά υψηλού κινδύνου πλημμυρών για το υδατικό διαμέρισμα Ηπείρου (GR05), μετά από απαραίτητη τεκμηρίωση, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες της Ειδικής Γραμματείας Υδάτων.
- Προστίθενται οι δείκτες εκροών 08704 «Συστήματα αξιολόγησης και παραγωγής πληροφοριών για τις επιπτώσεις από την κλιματική αλλαγή», 08705 «Δράσεις πρόληψης και αντιμετώπισης κινδύνων από κατολισθητικά φαινόμενα», 08711 «Έκταση προστατευόμενης περιοχής από έργα αντιπλημμυρικής προστασίας» και καθορίζεται η τιμή στόχου, ώστε να είναι δυνατή η παρακολούθηση όλων των δράσεων.
- Τροποποιείται η τιμή στόχος του δείκτη αποτελέσματος T1616 «Έκταση περιοχών για τις οποίες απαιτείται η αξιολόγηση και διαχείριση του κινδύνου πλημμυρών και η εφαρμογή μέτρων της οδηγίας 2007/60/ΕΚ» καθώς η προτεραιότητα υλοποίησης έργων αντιπλημμυρικής προστασίας εντός αστικών και ημιαστικών κέντρων, όπως αποτυπώνεται από το ενδιαφέρον των δυνητικών δικαιούχων στις ανοικτές και υπό έκδοση προσκλήσεις, παρουσιάζει ωφέλεια για σημαντικό αριθμό κατοίκων, αλλά σε σχετικά μικρή έκταση. Για το λόγο αυτό αναμένεται η μείωση της συνολικής έκτασης, στην οποία θα υπάρξει αποτελεσματική παρέμβαση αντιπλημμυρικής προστασίας.

Επενδυτική Προτεραιότητα 6b «Επενδύσεις στον τομέα των υδάτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις»

- Αύξηση του διαθεσίμου προϋπολογισμού της Επενδυτικής κατά 1.500.000€ λόγω των αυξημένων αναγκών για την ολοκλήρωση υποδομών διαχείρισης λυμάτων που αφορούν οικισμούς Γ' προτεραιότητας και εμπίπτουν στην Οδηγία 91/271.
- Αντικαθίσταται ο δείκτης αποτελέσματος T1617 «Επιφανειακά Υδατικά Συστήματα που επιτυγχάνουν ίση ή ανώτερη της καλής κατάσταση υδάτων» με τον T1661 «Υδατικά συστήματα με καλή κατάσταση σε τουλάχιστον μία από τις κατηγορίες (οικολογική, χημική, ποσοτική) της Οδηγίας 2000/60/ΕΕ» (με μονάδα μέτρησης ποσοστό), με σκοπό την ομογενοποίηση και βελτίωσή του στο πλαίσιο του Ενιαίου Συστήματος Παρακολούθησης Δεικτών. Επίσης, απαιτείται η τροποποίηση της συχνότητας υποβολής των εκθέσεων για την πρόοδο από 2 έτη σε 6 έτη, διότι το Σχέδιο Διαχείρισης Υδάτων του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου, από το οποίο αντλείται η τιμή του, επικαιροποιείται κάθε 6 χρόνια, σύμφωνα με το άρθρο 7 του Ν. 3199/2003 (ΦΕΚ 280/Α' /9-12-2003).
- Τροποποιείται η τιμή στόχου του δείκτη εκροής CO19 «Επεξεργασία λυμάτων: Πρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από βελτιωμένη επεξεργασία λυμάτων» με σημαντική αύξησή του, λόγω των υψηλών ποσοστών εκπτώσεων (περίπου 60%) που προέκυψαν από τους διαγωνισμούς των ήδη ενταγμένων/συμβασιопоιημένων έργων στο ΕΠ λαμβάνοντας υπόψη και τις μελλοντικές εντάξεις/συμβάσεις.

Επενδυτική Προτεραιότητα 6c «Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς»

- Αντικαθίσταται ο δείκτης αποτελέσματος T1618 «Διανυκτερεύσεις επισκεπτών στην Περιφέρεια» με τον T1662 «Διανυκτερεύσεις (ημεδαπών και αλλοδαπών) σε καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ», με σκοπό την ομογενοποίηση και βελτίωσή του στο πλαίσιο του Ενιαίου Συστήματος Παρακολούθησης Δεικτών. Επαναπροσδιορίζεται η τιμή βάσης και στόχου του δείκτη αποτελέσματος, λόγω ασυμβατότητας των εναλλακτικών πηγών δεδομένων (ΕΛΣΤΑΤ και EUROSTAT) και χρήση των οριστικών δεδομένων της ΕΛΣΤΑΤ.

- Προστίθεται ο ομογενοποιημένος δείκτης εκροής SO006 «Ενέργειες προβολής φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς», δεδομένου ότι η συνεισφορά του στον στόχο και την επενδυτική προτεραιότητα είναι συμβατή με την επίτευξη των αποτελεσμάτων, όπως αυτά έχουν οριστεί στο εγκεκριμένο Πρόγραμμα. Απαιτείται η προσθήκη του ανωτέρω δείκτη καθώς ο δείκτης εκροής CO09 "Αύξηση του αναμενόμενου αριθμού επισκέψεων σε ενισχυόμενες τοποθεσίες πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς και πόλους έλξης επισκεπτών" δεν μπορεί να μετρηθεί στο πλαίσιο της δράσης «Δικτύωση και προβολή του τουρισμού της Περιφέρειας Ηπείρου».
- Επαναπροσδιορίζεται η τιμή βάσης του δείκτη εκροής CO09 λαμβάνοντας υπόψη οριστικά στοιχεία των κατά τόπους Εφορειών Αρχαιοτήτων.

Επενδυτική Προτεραιότητα 6d «Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και του εδάφους και προώθηση των υπηρεσιών οικοσυστήματος, μεταξύ άλλων μέσω του δικτύου Natura 2000, και των πράσινων υποδομών»

- Διαμορφώνονται οι ενδεικτικές δράσεις από α) Μελέτη και θεσμοθέτηση προστασίας σε περιοχές NATURA 2000 και εκπόνηση Σχεδίων Διαχείρισης, β) Διαχειριστικά μέτρα για την διατήρηση, την συντήρηση και την βελτίωση της κατάστασης των οικοτόπων (διαχείριση φερτών, ρύθμιση αμμοληψιών, απορρύπανση εδαφών - υγροτόπων, αποκατάσταση υποβαθμισμένων ζωνών βλάστησης), γ) Οργάνωση και λειτουργία συστημάτων ερμηνείας περιβάλλοντος και υποδομές προσέλευσης επισκεπτών, δ) Δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για τη βιοποικιλότητα και τις περιοχές NATURA 2000, ε) Οριοθέτηση οικολογικών διαδρομών, στ) Σχέδια Διαχείρισης και υλοποίηση διαχειριστικών δράσεων για φυσικά και πολιτιστικά αγροτικά τοπία/ οικοσυστήματα, σε α) Εφαρμογή μέτρων για τη βελτίωση της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων, β) Εφαρμογή μέτρων για τη βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των ειδών και των τύπων οικοτόπων με άγνωστο ή κακό βαθμό διατήρησης, γ) Οργάνωση και λειτουργία συστημάτων ερμηνείας περιβάλλοντος και υποδομές προσέλευσης επισκεπτών, δ) Οργάνωση και μέτρα αιεφόρου διαχείρισης, τουριστικής επισκεψιμότητας και οικοτουριστικών δραστηριοτήτων, ε) Δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για τη βιοποικιλότητα και τις περιοχές NATURA 2000 στ) Δράσεις υποστήριξης της τοπικής κοινωνίας σε σχέση με περιορισμούς που θέτει η εφαρμογή μέτρων για την προστασία περιοχών, ειδών και οικοτόπων. Η εν λόγω τροποποίηση προέκυψε κατά τη διαδικασία εξειδίκευσης της δράσης σε συνεργασία με την Ειδική Υπηρεσία «Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ Υ.Π.ΕΝ., Τομέα Περιβάλλοντος» (δεδομένου κυρίως του ότι τα θέματα μελετών θεσμοθέτησης και διαχειριστικών σχεδίων θα συγχρηματοδοτηθούν από το Ε.Π. ΥΜΕΠΕΡΑΑ) και το με αρ. πρ. 145318/24-5-18 έγγραφό της για τον «Προγραμματισμό δράσεων στο πλαίσιο της Επ. Πρ. 6d των Επιχειρησιακών Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2014-2020».
- Αντικαθίσταται ο δείκτης αποτελέσματος T1619 «Προστατευόμενες περιοχές (σύνολο περιοχών NATURA 2000) με εργαλεία διαχείρισης», με τον δείκτη T1663 «Ποσοστό Προστατευόμενων Περιοχών (σύνολο περιοχών NATURA 2000) με Εργαλεία Διαχείρισης»), με σκοπό την ομογενοποίηση και βελτίωσή του στο πλαίσιο του Ενιαίου Συστήματος Παρακολούθησης Δεικτών.
- Τροποποιείται η τιμή στόχου του δείκτη εκροής CO23 «Φύση και βιοποικιλότητα: Επιφάνεια οικοτόπων που λαμβάνουν ενίσχυση για να αποκτήσουν καλύτερο καθεστώς διατήρησης», δεδομένου ότι από την υποβολή προτάσεων για ένταξη στο ΕΠ προέκυψε ότι η επιφάνεια οικοτόπων που θα αποκτήσει καλύτερο καθεστώς διατήρησης, είναι μεγαλύτερη επειδή οι προτεινόμενες δράσεις (π.χ. μελέτες) δεν είναι σημειακές, αλλά μπορεί να αφορούν οριζόντια μεγαλύτερη έκταση προστατευόμενης περιοχής.

Επενδυτική Προτεραιότητα 6ε «Ανάληψη δράσης για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος, για

την ανάπλαση των πόλεων, αναζωογόνησης και απολύμανσης των υποβαθμισμένων περιβαλλοντικά εκτάσεων (συμπεριλαμβανομένων των προς ανασυγκρότηση περιοχών), τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και την προώθηση μέτρων για τον περιορισμό του θορύβου»

- Διαγράφεται η δράση 6.5.1.1. «Εκπόνηση πολεοδομικών / χωροταξικών μελετών» 1.500.000€ δημόσιας δαπάνης καθώς η αλλαγή του σχετικού θεσμικού πλαισίου (Δεκέμβριος 2016), η καθυστέρηση στην έκδοση των προδιαγραφών για την εκπόνηση των ΤΧΣ και των ΕΧΣ (Ιούνιος 2017) και το γεγονός ότι οι σχετικές διαδικασίες έναρξης, εκπόνησης και ολοκλήρωσης των σχετικών μελετών είναι αρκετά χρονοβόρες, καθιστούν αμφίβολη την υλοποίηση ολοκληρωμένων μελετών εντός της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου. Οι διαθέσιμοι πόροι μεταφέρονται στην ΕΠ6b. Η συγκεκριμένη τροποποίηση προτείνεται και από το κείμενο της 1ης Αξιολόγησης της Εφαρμογής του Προγράμματος. Επιπλέον, απαιτείται και η διαγραφή του δείκτη εκρών Τ1612 «Νέα σχέδια ρυθμιστικού/ χωροταξικού σχεδιασμού».
- Προστίθεται στην 6.5.1.2 «Επενδύσεις σε έργα αστικής αναζωογόνησης» η ενδεικτική δράση «Αναζωογόνησης/ανάδειξης υποβαθμισμένων εκτάσεων που γειτνιάζουν με περιβαλλοντικά ευαίσθητες περιοχές/οικοσυστήματα (ποτάμι, λίμνη, κλπ)» σύμφωνα με την εγκεκριμένη Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης του Δήμου Ιωαννιτών με τίτλο: «Στρατηγικό Σχέδιο για τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη του Δήμου Ιωαννιτών».

Άξονας 3 «Ενίσχυση υποδομών μεταφορών»

Επενδυτική Προτεραιότητα	Αρχικός Προϋπολογισμός	Τροποποίηση	Προτεινόμενος Προϋπολογισμός
7a	10.000.000	-10.000.000	0
7b	57.860.780	+16.500.000	74.360.780
7e	6.500.000	-6.500.000	0
Σύνολο	74.360.780	0	74.360.780

Επενδυτική Προτεραιότητα 7a «Στήριξη πολυτροπικού Ενιαίου Ευρωπαϊκού Χώρου Μεταφορών επενδύοντας στο δίκτυο του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών (ΔΕΔ-M)»

- Διαγράφεται η Επενδυτική Προτεραιότητα 7a, αφού η δράση που λαμβάνει στήριξη στο πλαίσιο της εν λόγω επενδυτικής «Αναβάθμιση υφιστάμενου οδικού δικτύου ΔΕΔ-M της Περιφέρειας» προϋπολογισμού 10.000.000€ δεν προβλέπεται να υλοποιηθεί. Η μη υλοποίηση της δράσης βασίζεται καταρχήν στην έλλειψη ωριμότητας της πράξης «Βελτίωση τμήματος της εθνικής οδού Καλπακίου Κακαβιάς που αποτελεί τμήμα του Οδικού άξονα Ιωάννινα – Κακαβιά», γεγονός που καθιστά αδύνατη την ολοκλήρωση της παρέμβασης εντός τη Προγραμματικής Περιόδου και αφετέρου στο γεγονός ότι λόγω των περιορισμένων πόρων της ΕπΠρ δύναται να υλοποιηθεί μόνο ένα μικρό μέρος του Άξονα που καθιστά αμφίβολο το αποτέλεσμα της παρέμβασης. Οι διαθέσιμοι πόροι θα μεταφερθούν στην ΕπΠρ 7b.
- Διαγράφονται οι δείκτες CO14a «Συνολικό μήκος ανακατασκευασμένων ή αναβαθμισμένων δρόμων ΔΕΔ-M» και αποτελέσματος Τ1622 Χρονοαπόσταση (Ε.Ο. Καλπακίου- Κακαβιάς) λόγω μη υλοποίησης της δράσης.

Επενδυτική Προτεραιότητα 7b «Ενίσχυση της περιφερειακής κινητικότητας μέσω της σύνδεσης δευτερευόντων και τριτευόντων κόμβων στην υποδομή ΔΕΔ-M, συμπεριλαμβανομένων των πολυτροπικών κόμβων»

- Τροποποιείται η τιμή στόχου των δεικτών εκροής CO13 «Συνολικό μήκος νέων δρόμων» και CO14 «Συνολικό μήκος ανακατασκευασμένων ή αναβαθμισμένων δρόμων» με αύξηση του πρώτου και μείωση του δεύτερου, λόγω λάθους εκτίμησης κατά την σύνταξη του Προγράμματος αναφορικά με την χάραξη των σχεδιαζόμενων οδών αλλά και λόγω της αύξησης των διατιθέμενων πόρων.
- Αντικαθίσταται ο δείκτης εκροής T1621 «Ενέργειες οδικής ασφάλειας», από τον SO022 «Παρεμβάσεις για τη βελτίωση της ασφάλειας των μεταφορών» με σκοπό την ομογενοποίηση και βελτίωσή του στο πλαίσιο του Ενιαίου Συστήματος Παρακολούθησης Δεικτών.
- Τροποποιείται το λεκτικό του δείκτη αποτελέσματος T1623 και αντικαθίσταται από τον T1667«Χρονοαπόσταση (Ιόνιας Οδού - Περιοχής Τζουμέρκων)» σε «Χρονοαπόσταση» και των τιμών βάσης και στόχου λόγω της αύξησης των διατιθέμενων πόρων.

Επενδυτική Προτεραιότητα 7ε «Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και της ασφάλειας του εφοδιασμού μέσω της ανάπτυξης έξυπνων συστημάτων διανομής, αποθήκευσης και μεταφοράς ενέργειας και μέσω της ενσωμάτωσης σε αυτά της διανεμόμενης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές»

- Διαγράφεται η Επενδυτική Προτεραιότητα 7ε, αφού η αντίστοιχη δράση δεν προβλέπεται να υλοποιηθεί. Η μη υλοποίηση της δράσης βασίζεται στο γεγονός ότι, λόγω των περιορισμένων πόρων της ΕπΠρ, τα αποτελέσματα θα αφορούσαν μόνο ένα μέρος του πληθυσμού της Περιφέρειας, γεγονός που καθιστά αμφίβολο το αποτέλεσμα της παρέμβασης. Οι διαθέσιμοι πόροι θα μεταφερθούν στην ΕπΠρ 7b.
- Διαγράφονται οι δείκτες εκροής CO33 «Αριθμός πρόσθετων χρηστών ενέργειας που συνδέονται σε ευφυή δίκτυα» και αποτελέσματος T1655 «Ποσοστό καταναλωτών που εξυπηρετούνται από ευφυείς μετρητές» λόγω μη υλοποίησης της δράσης.

Η λογική της παρέμβασης με δεδομένο ότι στοχεύει στην ενίσχυση της αποδοτικότητας των Ταμείων και στην έμφαση στα αποτελέσματα, με τη δημιουργία λογικών συνδέσεων ανάμεσα στις αναπτυξιακές ανάγκες και στην επιλογή των στόχων και αποτελεσμάτων, επαναπροσδιορίζεται για τον Άξονα Προτεραιότητας 3 «Ενίσχυση υποδομών μεταφορών». Τόσο το γεγονός ότι τα διατιθέμενα κονδύλια του Άξονα, όσο και η έλλειψη ωριμότητας, δεν δύναται να καλύψουν τις αναπτυξιακές ανάγκες της Περιφέρειας τη δεδομένη χρονική στιγμή, τα αναμενόμενα αποτελέσματα δεν μπορούν να επιτευχθούν κυρίως στον τομέα της ενέργειας. Παρόλα αυτά θα ενισχυθεί τόσο η βελτίωση της ενδοπεριφερειακής κινητικότητας όσο και η ενίσχυση της οδικής ασφάλειας και μείωση των ατυχημάτων. Επιπρόσθετα θα εξυπηρετηθούν ανάγκες που προκύπτουν από τις εγκεκριμένες Στρατηγικές ΟΧΕ «Πολιτιστική Διαδρομή στα Αρχαία Θέατρα της Ηπείρου» και Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης του Δήμου Ιωαννιτών, και από το Στρατηγικό Πλαίσιο Επενδύσεων και Μεταφορών.

Άξονας 4 «Ενίσχυση υποδομών εκπαίδευσης, υγείας και πρόνοιας»

Επενδυτική Προτεραιότητα	Αρχικός Προϋπολογισμός	Τροποποίηση	Προτεινόμενος Προϋπολογισμός
9a	11.970.340	0	11.970.340
9b	1.000.000	0	1.000.000
10a	15.970.340	0	15.970.340
Σύνολο	28.940.680	0	28.940.680

Επενδυτική Προτεραιότητα 9a «Επενδύσεις στις υποδομές υγείας και τις κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην εθνική, περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη, μειώνοντας τις ανισότητες όσον αφορά την κατάσταση στον τομέα της υγείας, προωθώντας την κοινωνική ένταξη μέσω βελτίωσης της πρόσβασης σε υπηρεσίες κοινωνικού, πολιτιστικού χαρακτήρα και υπηρεσίες αναψυχής και τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα της κοινότητας»

Αναφορικά με τον τύπο δράσης 9.1.2.1. «Κοινωνικές υποδομές πρόνοιας, φροντίδας και στέγασης» απαιτούνται τα εξής:

- Αντικατάσταση του δείκτη αποτελέσματος T1629 «Πληθυσμός που ωφελείται από κοινωνικές υπηρεσίες φροντίδας και στέγασης» με τον T1665 «Αριθμός δομών που ενισχύονται για να προσφέρουν βελτιωμένες/διευρυμένες υπηρεσίες» διότι από την εν λόγω δράση δεν θα χρηματοδοτηθούν μόνο δράσεις με «συμμετέχοντες» /ωφελομένους λήπτες των παρεχόμενων υπηρεσιών που προκύπτουν από τη δυναμικότητα των υποδομών φροντίδας, αλλά και δράσεις με ομάδα στόχου φορείς.
- Αντικαθίσταται ο δείκτης T1627 «Δυναμικότητα των υποδομών φροντίδας που ενισχύονται», από τον SO031 «Δυναμικότητα κοινωνικών υποδομών που ενισχύονται» με σκοπό την ομογενοποίηση και βελτίωσή του στο πλαίσιο του Ενιαίου Συστήματος Παρακολούθησης Δεικτών. Τροποποίηση/μείωση της τιμής στόχου του δείκτη εκροής, διότι δεν θα διατεθεί το σύνολο του ποσού σε δράσεις με «συμμετέχοντες»/ωφελομένους λήπτες των παρεχόμενων υπηρεσιών που προκύπτουν από τη δυναμικότητα των υποδομών φροντίδας, αλλά και σε δράσεις με ομάδα στόχου φορείς.
- Προσθήκη του δείκτη εκροής T1664 «Αριθμός υποστηριζόμενων δομών», διότι από την εν λόγω δράση θα χρηματοδοτηθούν και οι υποδομές των κοινωνικών δομών που η λειτουργία τους ενισχύεται από το ΕΚΤ με ομάδα στόχου φορείς και όχι τον πληθυσμό των «συμμετεχόντων».

Επενδυτική Προτεραιότητα 9b «Παροχή στήριξης για τη φυσική, οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση υποβαθμισμένων κοινοτήτων εντός αστικών και αγροτικών περιοχών»

- Αντικαθίσταται ο δείκτης αποτελέσματος T1630 «Πληθυσμός ΡΟΜΑ με επαρκείς συνθήκες στέγασης» που αφορά τη στέγαση των ΡΟΜΑ (η οποία χρηματοδοτείται από το ΕΚΤ με την επιδότηση ενοικίου) με τον T1666 «Αριθμός χώρων που κατασκευάστηκαν βασικές υποδομές για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης», δεδομένου ότι από την δράση θα ενισχυθούν παρεμβάσεις για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης, κυρίως υγειονομικού χαρακτήρα, κατασκευάζοντας βασικές υποδομές σε συγκεκριμένους θύλακες για πληθυσμούς που είναι κυρίως μετακινούμενοι.

Επενδυτική Προτεραιότητα 10a «Βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης και συμμετοχής στην εκπαίδευση και τη δια βίου μάθηση»

- Τροποποιείται η τιμή στόχος του δείκτη εκροής CO35 «Δυναμικότητα των υποδομών εκπαίδευσης που ενισχύονται», λαμβάνοντας υπ' όψη τις πράξεις που υλοποιούνται και τις ανάγκες που προέκυψαν από την χαρτογράφηση αναγκών και υποδομών των Φορέων.

Άξονας 5 «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Κοινωνική ένταξη και καταπολέμηση διακρίσεων»

Επενδυτική Προτεραιότητα	Αρχικός Προϋπολογισμός	Τροποποίηση	Προτεινόμενος Προϋπολογισμός
8i	2.500.000	0	2.500.000
8v	688.195	0	688.195
9i	17.438.125	0	17.438.125

9ii	3.410.174	0	3.410.174
9iii	7.510.628	0	7.510.628
9iv	16.549.086	0	16.549.086
9v	2.195.912	0	2.195.912
9vi	1.500.000	0	1.500.000
Σύνολο	51.792.120	0	51.792.120

Επενδυτική Προτεραιότητα 9i «Ενεργός ένταξη, με σκοπό, μεταξύ άλλων, την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών και της ενεργού συμμετοχής και της βελτίωσης της απασχολησιμότητας.»

- Αντικατάσταση του δείκτη CO01 με τον 10902 «Άνεργοι ωφελούμενοι από ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης» ώστε να υπάρξει διαχωρισμός των ωφελούμενων της δράσης για την ενεργό ένταξη στην αγορά εργασίας ομάδων του πληθυσμού που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση και των ωφελούμενων της δράσης εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής.
- Αντικατάσταση του δείκτη CR06 με τον 10903 «Άνεργοι ωφελούμενοι από ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης που κατέχουν θέση εργασίας εντός έξι μηνών από τη λήξη της συμμετοχής τους» ώστε να υπάρξει διαχωρισμός των ωφελούμενων της δράσης για την ενεργό ένταξη στην αγορά εργασίας ομάδων του πληθυσμού που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση και των ωφελούμενων της δράσης εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής.

Επενδυτική Προτεραιότητα 9ii «Κοινωνικοοικονομική ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά»

- Τροποποίηση της περιγραφής της δράσης, με την προσθήκη των Ομάδων Βελτίωσης Συνθηκών Διαβίωσης και της Επιδότησης Ενοικίου, όπως προέκυψε μετά την ολοκλήρωση της διαβούλευσης της Περιφέρειας, των Δήμων που διαβιούν πληθυσμοί Ρομά και της Ειδικής Γραμματεία για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά .
- Τροποποίηση/αύξηση της τιμής στόχου των δεικτών εκροής 05502 «Αριθμός υποστηριζόμενων δομών» και 05503 «Αριθμός επωφελουμένων των υποστηριζόμενων δομών» λαμβάνοντας υπ' όψη την δημιουργία Ομάδων Βελτίωσης Συνθηκών Διαβίωσης για Ρομά.
- Τροποποίηση/μείωση της τιμής στόχου των δεικτών εκροής T1634 «Συμμετέχοντες σε μειονεκτική θέση (ΡΟΜΑ Ή αιτούντες άσυλο Ή ασυνόδευτοι ανήλικοι)» και αποτελέσματος 11105 «Συμμετέχοντες σε μειονεκτική θέση (Ρομά ή αιτούντες άσυλο ή ασυνόδευτοι ανήλικοι) που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας, ..., αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους» λαμβάνοντας υπ' όψη ότι λόγω των περιορισμένων πόρων, θα υλοποιηθεί μόνο η δράση επιδότησης ενοικίου από την Επενδυτική Προτεραιότητα 9ii καθώς οι άλλες δράσεις δύναται να υλοποιηθούν από την ΕπΠρ 9v.

Επενδυτική Προτεραιότητα 9iv «Βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων της υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών γενικού συμφέροντος»

- Τροποποίηση/αύξηση της τιμής στόχου των δεικτών εκροής 05502 «Αριθμός υποστηριζόμενων δομών» και αποτελέσματος 05504 «Αριθμός δομών που προσφέρουν βελτιωμένες/διευρυμένες υπηρεσίες» λαμβάνοντας υπ' όψη τον τρόπο καταμέτρησης των δομών σύμφωνα με το έγγραφο «Οδηγίες και κατευθύνσεις για την παρακολούθηση των

Δεικτών στο ΕΠ 2014-2020» της ΕΑΣ.

Επενδυτική Προτεραιότητα 9^η «Στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων»

- Αντικαθίσταται ο δείκτης αποτελέσματος T1635 «Μειονεκτούντα άτομα που συμμετέχουν σε εκπαίδευση / κατάρτιση, που αποκτούν εξειδίκευση, που κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, εντός έξι μηνών από την λήξη της συμμετοχής τους» με τον CR06 «Συμμετέχοντες που κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, εντός έξι μηνών από τη λήξη της συμμετοχής τους», με σκοπό την ομογενοποίηση και βελτίωσή του στο πλαίσιο του Ενιαίου Συστήματος Παρακολούθησης Δεικτών.

Άξονας 6 «Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ»

- Τροποποιείται η περιγραφή των δράσεων, με την δυνατότητα υποστήριξης δράσεων που αφορούν σε συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα, στην εν γένει λειτουργία της Διαχειριστικής Αρχής, καθώς και στην προετοιμασία της μετά το 2020 Προγραμματικής Περιόδου.
- Αντικαθίσταται ο δείκτης T1648 «Τελικοί δικαιούχοι που υποστηρίζονται», από τον 12105 «Δικαιούχοι, Φορείς πράξεων που υποστηρίζονται» με σκοπό την ομογενοποίηση και βελτίωσή του στο πλαίσιο του Ενιαίου Συστήματος Παρακολούθησης Δεικτών.

Άξονας 7 «Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ»

- Τροποποιείται η περιγραφή των δράσεων, με την δυνατότητα υποστήριξης δράσεων που αφορούν σε συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα, στην εν γένει λειτουργία της Διαχειριστικής Αρχής, καθώς και στην προετοιμασία της μετά το 2020 Προγραμματικής Περιόδου.
- Αντικαθίσταται ο δείκτης T1653 «Τελικοί δικαιούχοι που υποστηρίζονται», από τον 12105 «Δικαιούχοι, Φορείς πράξεων που υποστηρίζονται» με σκοπό την ομογενοποίηση και βελτίωσή του στο πλαίσιο του Ενιαίου Συστήματος Παρακολούθησης Δεικτών.

Πρόταση τεκμηρίωσης προτεινόμενων αλλαγών στο Πλαίσιο Επίδοσης

Τεκμηρίωση ανακατανομής τιμών δείκτη F100

Η αρχική τιμή του δείκτη F100 βασίστηκε σε μια εσφαλμένη παραδοχή, όσον αφορά στα ποσά της αρχικής και ετήσιας προχρηματοδότησης (Αρχική και Ετήσια προχρηματοδότηση, Καν 1303/2013, αρθ. 134). Ειδικότερα, κατά την αρχική διαμόρφωση του ΕΠ, ο υπολογισμός του οικονομικού δείκτη F100 είχε βασισθεί στις δεσμεύσεις του ΕΠ για τα δύο πρώτα έτη της Προγραμματικής Περιόδου (2014 και 2015) σε επίπεδο Άξονα / Ταμείου / Περιφέρειας (ΑΤΠ). Η προσέγγιση αυτή δίνει ποσά τα οποία θα ταίριαζαν με τα ποσά του N+3 για το 2018, αν δεν είχαν αφαιρεθεί οι προκαταβολές (αρχική προχρηματοδότηση και ετήσια προχρηματοδότηση). Η αρχική μεθοδολογία υπολογισμού του στόχου του δείκτη F100 για το 2018 βασίστηκε σε λάθος εκτιμήσεις και λανθασμένη κατανόηση της μεθοδολογίας υπολογισμού του στόχου του N+3 για το 2018.

Η προσέγγιση αυτή δεν ήταν επιτυχής και οδήγησε σε πολύ ψηλές εκτιμήσεις τιμών για τον δείκτη F100. Για την συσχέτιση του F100 με το N+3 θα έπρεπε από τις δεσμεύσεις των δύο πρώτων ετών να είχε αφαιρεθεί η αναλογούσα προκαταβολή, προκειμένου να προκύψει εφικτή και ορθολογική τιμή για τον F100 το 2018.

Για την άρση των αστοχιών, στις οποίες οδήγησε η παραπάνω προσέγγιση, προτείνεται η αφαίρεση της αναλογούσας προκαταβολής (αρχική προχρηματοδότηση και ετήσια προκαταβολή έως το 2018) από τον F100 που υπάρχει σήμερα σε κάθε ΑΤΠ του ΕΠ.

Το νέο ορόσημο για το 2018 για το σύνολο των Αξόνων των Διαρθρωτικών Ταμείων (ΔΤ) υπολογίζεται ως η διαφορά του οροσήμου στο αρχικά εγκεκριμένο Πρόγραμμα μείον τις προκαταβολές.

Άξονες	Δημόσια Δαπάνη 2014 & 2015	F100	Προκαταβολές	F100 - Προκαταβολές	Στρογγυλοποίηση
	(1)	(2)	(3)	(4) = (2) – (3)	(5)
1	11.539.248	13.129.190	4.649.952	8.479.238	8.479.240
2	34.863.309	35.361.680	14.048.812	21.312.868	21.312.870
3	19.606.712	20.095.752	7.900.885	12.194.867	12.194.870
4	7.630.791	7.821.122	3.074.968	4.746.154	4.746.160
5	13.063.507	13.275.016	4.738.755	8.536.261	8.536.270
ΕΤΠΑ (1,2,3,4)	73.640.060	76.407.744	29.674.618	46.733.126	46.733.140
ΕΚΤ (5)	13.063.507	13.275.016	4.738.755	8.536.261	8.536.270

Επιπλέον λαμβάνοντας υπόψη ότι οι συνθήκες ρευστότητας της ελληνικής οικονομίας και ειδικότερα των ελληνικών επιχειρήσεων, είναι εξαιρετικά δυσμενείς καθ' όλη τη διάρκεια των τελευταίων ετών. Μια μικρή ανάκαμψη έχει παρουσιαστεί κατά την τελευταία διετία που αναμένεται να ισχυροποιηθεί τα επόμενα χρόνια, εφόσον βελτιωθούν οι γενικότερες χρηματοπιστωτικές συνθήκες. Οι χρηματοδοτήσεις, μέσω τραπεζικών ιδρυμάτων, των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων βρίσκονταν στα 126 δις περίπου στις αρχές του 2009 ενώ στις αρχές του 2018 βρίσκονται στα 81 δις (Στοιχεία ΤτΕ). Τα επιτόκια δανεισμού που αντιμετωπίζουν οι μεσαίες και μεγάλες ελληνικές επιχειρήσεις είναι περίπου τρεις φορές πάνω από το μέσο ευρωπαϊκό όρο, ενώ για τις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις το κόστος χρήματος αυξάνεται σε σχέση με τις μεγάλες αλλά αυξάνονται και οι δυσκολίες πρόσβασης στη χρηματοδότηση. Παρά τη βελτίωση που καταγράφεται στην τελευταία εξαμηνιαία έκθεση της ΕΚΤ (Στοιχεία Απριλίου – Σεπτεμβρίου 2017) για τις συνθήκες χρηματοδότησης, η ελληνική οικονομία είναι η μόνη στην οποία η πρόσβαση σε χρηματοδότηση για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜμΕ) αποτελεί το μεγαλύτερο πρόβλημα. Ενώ στην υπόλοιπη Ευρωζώνη τα μεγαλύτερα προβλήματα των ΜμΕ είναι η εξεύρεση πελατών (24%) και η εξεύρεση κατάλληλου προσωπικού (23%), η πρόσβαση σε χρηματοδότηση είναι το μικρότερο εμπόδιο που αντιμετωπίζει η μέση ευρωπαϊκή ΜμΕ (8%). Στην ελληνική οικονομία, αν και μειωμένο σε ένταση, το πρόβλημα αυτό παραμένει το μεγαλύτερο για τις ΜμΕ, με το 23% αυτών να το αναφέρουν ως το μεγαλύτερο πρόβλημα (27% στην προηγούμενη καταμέτρηση εξαμήνου Οκτώβριος – Μάρτιος 2016). Το ποσοστό των επιχειρήσεων στην Ελλάδα που δεν προβαίνουν σε αίτηση για δάνειο, καθώς θεωρούν πιθανή την απόρριψή της, υποχωρεί (22,4% αντί 28,1% το προηγούμενο εξάμηνο), το ποσοστό αυτό όμως παραμένει το υψηλότερο της ευρωζώνης που είναι κατά μέσο όρο 5,4% . Το στοιχείο αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό μια και δείχνει τις συνθήκες ζήτησης (αιτήσεις για χρηματοδότηση) για χρηματοδότηση και όχι μόνο τις συνθήκες προσφοράς (χορηγήσεις) και μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως προσεγγιστικός δείκτης των δυνατοτήτων και του πραγματικού ενδιαφέροντος για επενδύσεις και αύξηση της οικονομικής τους δραστηριότητας. Παράλληλα, το ποσοστό των ελληνικών ΜμΕ που δεν αιτούνται δάνειο γιατί έχουν απόρριψη εσωτερικών πόρων χρηματοδότησης παραμένει το χαμηλότερο της ευρωζώνης, αν και

αυξανόμενο, σε 27,2% από 24,3% το προηγούμενο εξάμηνο. Το αντίστοιχο ποσοστό στην ευρωζώνη ανέρχεται σε 43,2%. Τέλος, υποχωρεί το ποσοστό των αιτήσεων για δάνεια που απορρίπτονται στην Ελλάδα (16% από 18,2%), αν και πάλι είναι το υψηλότερο ποσοστό στην ευρωζώνη με μέσο όρο 5%.

Η μεταβολή των οικονομικών συνθηκών που επηρεάζουν τη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων έχει σοβαρές επιπτώσεις σε δράσεις επιχειρηματικότητας που υλοποιούνται στο πλαίσιο κυρίως των Θεματικών Στόχων του Άξονα 1. Ως εκ τούτου προτείνεται η περαιτέρω μείωση του οικονομικού δείκτη F100 στον Άξονα 1 (κατά 50% δηλαδή 4.239.620€) και η αναλογική κατανομή του ποσού αυτού στους υπόλοιπους Άξονες του ΕΤΠΑ ως ακολούθως, ώστε αθροιστικά σε επίπεδο Διαθρωπτικού Ταμείου να παραμένει σταθερός.

Άξονες	π/υ	Ποσοστό Άξονα στο σύνολο των Αξόνων του ΔΤ	Στρογγυλοποίηση	Τροποποίηση λόγω μεταβολής οικονομικών συνθηκών	Προτεινόμενος F100
	(6)	(7)=(6)/ΣΔΤ	(5)	(8)	(9)
1	43.763.967	15,67%	8.479.240	- 4.239.620	4.239.620
2	132.221.552	47,34%	21.312.870	2.380.100	23.692.970
3	74.360.780	26,63%	12.194.870	1.338.560	13.533.430
4	28.940.680	10,36%	4.746.160	520.960	5.267.120
5	51.792.120	100%	8.536.270	0	8.536.270
ΕΤΠΑ (1,2,3,4)	279.286.979		46.733.140	0	46.733.140
ΕΚΤ (5)	51.792.120		8.536.270	0	8.536.270

Δείκτες Άξονα 1

Η χρηματοδοτική βαρύτητα των δράσεων του Άξονα προτείνεται να διαφοροποιηθεί, λαμβάνοντας υπόψη τα τρέχοντα προβλήματα στον τραπεζικό τομέα και την δυνατότητα των χρηματοδοτικών εργαλείων να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην αντιμετώπιση του μεγάλου προβλήματος της χρηματοδότησης των επιχειρήσεων. Ως εκ τούτου, η διατιθέμενη δημόσια δαπάνη των δράσεων που συμβάλουν στον υπολογισμό του δείκτη εκροής CO02 δεν αντιστοιχεί πλέον σε ποσοστό μεγαλύτερο του 50% του Άξονα και απαιτείται η προσθήκη νέου δείκτη, ώστε να τηρείται η απαίτηση αυτή. Προτείνεται η προσθήκη του δείκτη CO26 «Έρευνα και καινοτομία: Αριθμός επιχειρήσεων που ενισχύονται (πλην επιχορηγήσεων)» συσχετιζόμενος με τον K245 «Ενταγμένα έργα κρατικών ενισχύσεων έρευνας και καινοτομίας».

- F100 «Ποσό πιστοποιημένων δαπανών»: Βλέπε ανωτέρω τεκμηρίωση
- CO02 «Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις»: Η τιμή-στόχος (ορόσημο 2023) του κοινού δείκτη εκροών CO02 «Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις» προτείνεται να τροποποιηθεί και από 230 να αυξηθεί σε 442 επιχειρήσεις. Η μεταβολή της τιμής του δείκτη απαιτείται καθώς ο αρχικός υπολογισμός βασίστηκε σε εσφαλμένες παραδοχές, όσον αφορά τα μοναδιαία κόστη των επενδυτικών

σχεδίων αλλά και στα διατιθέμενα ποσά σε δράσεις που συμβάλουν στον υπολογισμό του δείκτη, κυρίως λόγω της ανάγκης που προέκυψε για την συνεισφορά του ΕΠ στο ΤΕΠΙΧΙΙ. Οι τροποποιήσεις προκύπτουν από α) τροποποίηση του μοναδιαίου κόστους της δράσης 2.2.1.2 «Ενίσχυση της ζήτησης υπηρεσιών ΤΠΕ από τις τοπικές ΜΜΕ» από 50.000€ σε 10.000€, β) Την διάθεση πρόσθετων πόρων στην δράση 2.2.1.2 κατά 700.000€ και ισόποση μείωση πόρων στη δράση 2.2.1.1 «Ανάπτυξη ψηφιακών προϊόντων και υπηρεσιών από τις ΜΜΕ», γ) μείωση των διαθέσιμων πόρων στην δράση 3.2.1.1 «Υποστήριξη οργανωτικής καινοτομίας και εξωστρέφειας στις ΜΜΕ» κατά 4.300.000€, δ) μείωση των διαθέσιμων πόρων στην δράση 3.3.1.1 «Ενίσχυση των ΜΜΕ για επενδύσεις τεχνολογικού εκσυγχρονισμού» κατά 3.000.000€,

- CO26 «Έρευνα και καινοτομία: Αριθμός επιχειρήσεων που ενισχύονται (πλην επιχορηγήσεων)»: Προσθήκη του δείκτη CO26 «Αριθμός επιχειρήσεων που συνεργάζονται με ερευνητικά ινστιτούτα» για να τηρηθεί ο όρος της ποσοτικοποίησης κατ' ελάχιστο του 50% για το πλαίσιο επίδοσης, καθώς λόγω των προαναφερόμενων τροποποιήσεων των διαθέσιμων πόρων για τις δράσεις που προσμετρούνται στον δείκτη CO02 το ποσοστό που αντιστοιχούσε ήταν μικρότερο του 50%.
- K245 «Ενταγμένα έργα κρατικών ενισχύσεων έρευνας και καινοτομίας»: Συσχέτιση του δείκτη εκροών CO26 με βασικό στάδιο υλοποίησης με τιμή στόχο για το 2018 δεκαπέντε ενταγμένα έργα (που αντιστοιχεί στο 50% της τιμής του δείκτη για το 2023 και προκύπτει από την ανάλυση ωριμότητας των σχεδιαζόμενων παρεμβάσεων, του σημαντικού χρονικού διαστήματος έναρξης υλοποίησης και ολοκλήρωσης των επενδυτικών σχεδίων από την ένταξη αυτών κυρίως λόγω του προβλήματος εξασφάλισης ρευστότητας των επιχειρήσεων, αλλά και την εμπειρία των προηγούμενων ΠΠ).

Δείκτες Άξονα 2

Προτείνεται αύξηση της τιμής στόχου του δείκτη CO19, καθώς ο αρχικός υπολογισμός βασίστηκε σε εσφαλμένες παραδοχές, όσον αφορά το μοναδιαίο κόστος των αντίστοιχων πράξεων.

- F100 «Ποσό πιστοποιημένων δαπανών»: Βλέπε ανωτέρω τεκμηρίωση
- CO19 «Πρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από βελτιωμένη επεξεργασία λυμάτων»: Τροποποίηση της τιμής-στόχου (ορόσημο 2023) από 29.194 ισοδύναμο πληθυσμού σε 57.125 ισοδύναμο πληθυσμού, λόγω των υψηλών ποσοστών εκπτώσεων (περίπου 60%) που προέκυψαν από τους διαγωνισμούς των ήδη ενταγμένων/συμβασιολογημένων έργων στο ΕΠ, λαμβάνοντας υπόψη και τις μελλοντικές εντάξεις/συμβάσεις.

Δείκτες Άξονα 3

Προτείνεται μείωση της τιμής στόχου του δείκτη CO14 καθώς ο αρχικός υπολογισμός βασίστηκε σε εσφαλμένες παραδοχές αναφορικά με την χάραξη των σχεδιαζόμενων οδών. Παρά την μείωση οι δράσεις που συμβάλουν στον υπολογισμό του δείκτη εκροής CO14 αντιστοιχούν σε ποσοστό μεγαλύτερο του 50% του Άξονα.

- F100 «Ποσό πιστοποιημένων δαπανών»: Βλέπε ανωτέρω τεκμηρίωση
- CO14 «Συνολικό μήκος ανακατασκευασμένων ή αναβαθμισμένων οδών»: Τροποποίηση της τιμής-στόχου (ορόσημο 2023) από 25 σε 12,5 χιλιόμετρα λόγω λάθους εκτίμησης κατά την σύνταξη του Προγράμματος, αναφορικά με την χάραξη των σχεδιαζόμενων οδών, μεταξύ των νέων και των ανακατασκευαζόμενων οδών. Επισημαίνεται ότι κατά την σύνταξη του ΕΠ δεν είχαν εκπονηθεί οι μελέτες των παρεμβάσεων που προβλέπεται να υλοποιηθούν και αφορούν τόσο το ΣΠΕΜ όσο και τις ΟΧΕ με αποτέλεσμα την λανθασμένη εκτίμηση. Για τον λόγο αυτό αυξάνεται η τιμή στόχου του επιχειρησιακού δείκτη CO13 «Συνολικό μήκος νέων

δρόμων».

Δείκτες Άξονα 4

Προτείνεται αύξηση της τιμής στόχου του δείκτη CO35, καθώς ο αρχικός υπολογισμός βασίστηκε σε εσφαλμένες παραδοχές αναφορικά με τις υποδομές εκπαίδευσης που θα υλοποιηθούν.

Επιπλέον, λόγω των σημαντικών καθυστερήσεων που προέκυψαν από την εφαρμογή του Νόμου 4412/2016, προτείνεται η σύνδεση του στόχου του 2018 για τον δείκτη T1627 με Βασικό Στάδιο Υλοποίησης K246 «Ποσοστό δαπανών επί των συμβάσεων πράξεων υποδομών φροντίδας». Ο Ν.4412/2016 (ΦΕΚ Α'147) για την ανάθεση και εκτέλεση δημοσίων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών (ενσωμάτωση των Οδηγιών 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ) τέθηκε σε ισχύ στις 08.08.2016. Η ενοποίηση του μέχρι τότε θεσμικού πλαισίου (σύνολο 379 άρθρων) και η ενσωμάτωση των Ευρωπαϊκών Οδηγιών στον Ν.4412/2016, είχαν στόχο τη δημιουργία ενός ομοιόμορφου, ολοκληρωμένου και λειτουργικού νομοθετικού πλαισίου ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών. Το σύνθετο αυτό νομοθέτημα αποτέλεσε μία σημαντική τομή για τις δημόσιες συμβάσεις, ταυτόχρονα όμως συνάντησε δυσκολίες στην εφαρμογή του. Ενδεικτικό είναι, ότι μέχρι σήμερα έχουν γίνει 272 αλλαγές (τροποποιήσεις/προσθήκες/ διαγραφές) επί του κειμένου, γεγονός που αποδεικνύει αφενός την πολυπλοκότητα του εγχειρήματος και αφετέρου τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν οι αναθέτουσες αρχές τόσο στην κατανόηση όσο και στην εφαρμογή των κανονιστικών απαιτήσεων του νόμου. Οι συχνές αλλαγές του ογκώδους αυτού νόμου (126 το 2016, 132 το 2017 και ήδη 29 εντός του 2018) δημιούργησαν ανασφάλεια στους φορείς σχετικά με την ερμηνεία των επιμέρους άρθρων και συνέβαλε στην καθυστέρηση πολλών προκηρύξεων καθώς οι αναθέτουσες αρχές προτιμούσαν να προκηρύξουν ένα έργο αφού έχουν λάβει επιπλέον διευκρινίσεις/ κατευθυντήριες οδηγίες ή έχουν βγει οι αναμενόμενες τροπολογίες του νόμου. Επιπρόσθετα στον υπολογισμό του δείκτη συμβάλει η πράξη «Στέγης Υποστηριζόμενης Διαβίωσης» για την οποία έχει μεν ολοκληρωθεί η κατασκευή της και ολοκληρώνεται η προμήθεια του εξοπλισμού για την λειτουργία της (δράσεις που χρηματοδοτούνται από τον Άξονα) και αναμένεται να ξεκινήσει η διαδικασία διαβούλευσης μεταξύ του Υπουργείου Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και των Περιφερειών.

- F100 «Ποσό πιστοποιημένων δαπανών»: Βλέπε ανωτέρω τεκμηρίωση
- CO35 «Δυναμικότητα ενισχυόμενων υποδομών παιδικής μέριμνας ή εκπαίδευσης» Τροποποίηση της τιμής-στόχος (ορόσημο 2023) από 1.500 σε 59.000, λαμβάνοντας υπ' όψη τις πράξεις που υλοποιούνται και τις ανάγκες που προέκυψαν από την χαρτογράφηση αναγκών και υποδομών των Φορέων. Αφορούν κυρίως τον εξοπλισμό εργαστηρίων και λιγότερο την κατασκευή νέων υποδομών με αποτέλεσμα την αύξηση των ωφελουμένων.
- T1627 «Δυναμικότητα των υποδομών φροντίδας που ενισχύονται»: α) Προσθήκη «Ποσοστό δαπανών επί των συμβάσεων πράξεων υποδομών φροντίδας» βασικό στάδιο υλοποίησης με τιμή στόχου το 2018 80% και β) Αντικατάσταση του δείκτη T1627 με τον SO031 «Δυναμικότητα κοινωνικών υποδομών που ενισχύονται» με σκοπό την ομογενοποίηση και βελτίωσή του στο πλαίσιο του Ενιαίου Συστήματος Παρακολούθησης Δεικτών γ) Τροποποίηση της τιμής-στόχος (ορόσημο 2023) από 89 σε 72, διότι δεν θα διατεθεί το σύνολο του ποσού σε δράσεις με «συμμετέχοντες»/ωφελομένους λήπτες των παρεχόμενων υπηρεσιών που προκύπτουν από τη δυναμικότητα των υποδομών φροντίδας, αλλά και σε δράσεις με ομάδα στόχου φορείς.

Δείκτες Άξονα 5

- F100 «Ποσό πιστοποιημένων δαπανών»: Βλέπε ανωτέρω τεκμηρίωση
- 05502 «Αριθμός υποστηριζόμενων δομών»: Τροποποίηση της τιμής-στόχος για το ορόσημο

2018 από 30 σε 34 και για το ορόσημο 2023 από 37 σε 43 λαμβάνοντας υπ' όψη τον τρόπο καταμέτρησης των δομών σύμφωνα με το έγγραφο «Οδηγίες και κατευθύνσεις για την παρακολούθηση των δεικτών στο ΕΠ 2014-2020» της ΕΑΣ σύμφωνα με το οποίο ο δείκτης αθροίζει το σύνολο των δομών και όχι το σύνολο των πράξεων (υπάρχουν ενταγμένες πράξεις από τις οποίες χρηματοδοτείται η λειτουργία περισσότερων της μιας δομής) μετράτε κάθε δομή ξεχωριστά και όχι κάθε πράξη καθώς και την καταμέτρηση της δομής Ομάδες Βελτίωσης Συνθηκών Διαβίωσης.

Συνοπτική παρουσίαση των συμπερασμάτων της 1^{ης} Αξιολόγησης που συνδέονται με την 2^{ης} Αναθεώρηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος Περιφέρειας Ηπείρου.

Η τεκμηρίωση της πρότασης 2^{ης} Αναθεώρησης κρίνεται πλήρης και ικανοποιητική καθώς αναλύει με λεπτομέρεια τις αποφάσεις τροποποίησης του Προγράμματος. Επομένως, δεν κρίνεται σκόπιμο να γίνει οποιαδήποτε παρέμβαση στο κείμενο της Αιτιολόγησης της Αναθεώρησης.

Αντίστοιχα, οι αλλαγές που προτείνονται για το Πλαίσιο Επίδοσης, είναι απόρροια των αλλαγών στη δομή και την κατανομή των πόρων μεταξύ των επενδυτικών προτεραιοτήτων, με μόνη εκκρεμότητα την αιτιολόγηση των μειώσεων των τιμών στους οικονομικούς δείκτες F100, η οποία όμως θα προσδιοριστεί από την ΕΑΣ.

Από την ανάλυση που πραγματοποιήθηκε στην 1^η Αξιολόγηση Εφαρμογής του ΕΠ Ηπείρου, προκύπτει πως η στρατηγική του Ε.Π χαρακτηρίζεται από ικανοποιητική λογική και προγραμματική συνέχεια, από το ανώτερο έως το κατώτερο επίπεδο στοχοθεσίας, ακολουθώντας λογικές συνδέσεις ανάμεσα στις αναπτυξιακές ανάγκες και στην επιλογή στόχων και αποτελεσμάτων. Με τις προτεινόμενες αλλαγές στο πλαίσιο της 2^{ης} Αναθεώρησης, ως συνέπεια των αλλαγών στην κατανομή των χρηματοδοτικών πόρων, των αλλαγών στις Επενδυτικές Προτεραιότητες και τις δράσεις και της επακόλουθης προσαρμογής των δεικτών, τροποποιείται και η λογική της παρέμβασης, η οποία όπως διαμορφώνεται συνεχίζει να χαρακτηρίζεται από συνέπεια με τη στρατηγική του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

Η επισκόπηση των προτεινόμενων αλλαγών των δεικτών στο πλαίσιο της 2ης Αναθεώρησης του ΕΠ Ήπειρος παρουσιάζεται ανά Άξονα Προτεραιότητας και Επενδυτική Προτεραιότητα. Για τους δείκτες που δεν περιλαμβάνονται στις προτεινόμενες αλλαγές, θεωρείται ότι είναι ορισμένοι με τρόπο που παρέχουν πληροφορίες για την εξέλιξη του ΕΠ και οι τιμές βάσης και στόχου παραμένουν ρεαλιστικές.